

את ייחודנו כעם ה'
מבליטים

הקהל למען ציון

שונות בין אחים –
שונות בין צאצאים

מפתח הכלל מתוך אמונה לפרשת "תולדות"

שונות בין אחים, שונות בין עמים / מירב מגני

פרשתנו מספרת על הריון שונה וקשה במיוחד הפוקד את אמנו רבקה אחרי עשרים שנות עקרות. קראו את הפסוק:

"וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקֶרְבָּהּ וַתֹּאמֶר: אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנִי? וַתֵּלֶךְ לְדָרֵשׁ אֶת ה'"
(כ"ה, כ"ב)

• מה הרגישה רבקה?

• מה אמרה?

• מה עשתה?

היעזרו בפרוש רש"י:

ויתרצצו: רבותינו דרשוהו לשון ריצה. כשהייתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר - יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה - עשו מפרכס לצאת.

ותאמר אם כן: גדול צער העיבור

למה זה אנכי: מתאוה ומתפללת על הריון

ותלך לדרוש: לבית מדרשו של שם

לדרוש את ה': שיגיד לה מה תהא בסופה

• מה השוני בין הבנים על פי המדרש?

תשובת ה' לשאלתה של רבקה:

"וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׂנִי גוֹיִם בְּבֶטְנְךָ וְשְׂנִי לְאֻמִּים מִמֶּעִיךָ יִפְרְדוּ, וְלֹאֵם מִלֵּאֵם יֵאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צַעִיר".

רש"י: ממעריך יפרדו: מן המעיים הם נפרדים, זה לרישעו וזה לתומו.

• מה מבשר ה' לרבקה בנבואה?

• איזו תכונה תהיה לכל אחד מהבנים (על פי רש"י)?

• מה תהיה מערכת היחסים בין העמים שיש בבטנה?

• מי ישלוט על מי? הגדול (רב) או הצעיר?

את ייחודנו כצט ה'
מבליט

הקהל למען ציון

שונות בין אחים –
שונות בין צאצא

התגשמות הנבואה

שוני במראה ובתכונות:

"וַיָּצֵא הָרָאשׁוֹן אֶדְמוֹנִי כָּלֹ כְּאַדְרֵת שֶׁעַר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו,
וְאַחֲרֵי כֵן יָצָא אָחִיו וַיְדֹ אֶחָזֵל בְּעֵקֶב עֵשָׂו."

כיצד נראה עשיו? האם היה דומה ליעקב?

איזו תכונה לדעתכם אפשר ללמוד על יעקב מאחיזתו את עקב עשיו כבר משעת הלידה?
(רמז: ולאום מלאום יאמץ)

"וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדָע צִיד אִישׁ שֹׂדֵה, וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהֻלִּים"
מה העיסוק של כל אחד מהאחים? על אלו תכונות הם מלמדים?
היעזרו בדברי רש"י וראב"ע:

איש שדה: כמשמעו אדם בטל וצודה בקשתו חיות ועופות

תם: אינו בקי בכל אלה, אלא כליבו כן פיו. מי שאינו חריף לרמות קרוי תם.

ישב אהלים: אהלו של שם ואהלו של עבר.

ראב"ע: "כי רוב החיות בדרך מרמה יתפשו".

השלימו: כדי לצוד חיות נדרשת _____ רבה

כדי לעסוק בחכמה האלוקית נדרשת ישרות ו_____.

מכירת הבכורה - שונות בדרך החיים.

קראו את הפסוקים הבאים:

"וַיִּזְד יַעֲקֹב נָזִיד וַיָּבֵא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיף:

וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב הֲלָעִיטְנִי נָא מִן הָאֲדָם הָאֶדָם הַזֶּה כִּי עֵיף אָנֹכִי.

(רש"י: הֲלָעִיטְנִי - אפתח פי ושפוך הרבה לתוכה)

- מה מספרת התורה על יעקב?
- מה מספרת התורה (ועשיו עצמו מעיד על כך) על עשיו.

חז"ל מלמדים אותנו להתבונן בעומק הפסוקים:

מה משמעות הכנת נזיד העדשים על ידי יעקב?

"אותו היום נפטר אברהם אבינו ועשה יעקב אבינו תבשיל של עדשים לנחם את יצחק אביו"

את ייחודנו כצט' ה'
מבליט

הקהל למען ציון

שונות בין אחים –
שונות בין צאצאים

רש"י מבאר כך את סיבת עייפותו של עשיו:

"והוא עיף – ברציחה.

כמה דתימא [כמו שנאמר]: 'כי עייפה נפשי להורגים'.

1. מה עשה יעקב באותו היום? על מה מעיד המעשה שעשה? על מי הוא חושב? למה הוא קשור?

2. על מה מעידה עייפותו של עשיו? מה עשה עשיו באותו היום? קראו את המשך הפסוקים:

"וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מַכְרָה כִּיּוֹם אֶת בְּכֹרְתְּךָ לִי (רש"י: בכרתך: לפי שהעבודה בבכורות, אמר יעקב אין רשע זה כדאי שיקריב לקב"ה).

וַיֹּאמֶר עֲשׂו הֲנֵה אֲנִכִּי הוֹלֵךְ לָמוֹת וְלָמָּה זֶה לִּי בְכֹרָה?

וַיַּעֲלֵב נָתַן לְעֲשָׂו לֶחֶם וְנָזִיד עֲדָשִׁים

וַיֹּאכַל וַיִּשְׂתַּי וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיִּבֶז עֲשָׂו אֶת הַבְּכֹרָה".

מתוך פשט הכתוב מתברר
שעייפותו של עשיו אינה
נובעת ממלאכת השדה
ומיגיעתו, אלא היא עצמית
– "והוא עיף". עייפותו
נגרמת מהיעדר רוח,
מהיעדר מטרה אמיתית-
ערכית. הוא אינו מוצא ערך
מוסרי נעלה בחייו ובאין
ערך כזה הוא גם נוטל
נשמות!

- מהי מטרתו של יעקב בקניית הבכורה על פי רש"י?
- האם לעשיו יש מטרה עתידית? הוכיחו מהפסוקים.
- האם עשיו מתחרט על מכירת הבכורה? הוכיחו מהפסוקים.

דבר תורה לשבת פרשת "תולדות":

בפרשתנו מספרת התורה על תולדות יצחק. "תולדותיו" אלו בניו. עוד ממעי אימם מתברר כי הבנים שונים במהותם זה מזה וכבר אז מתנהלת מלחמה ביניהם מי יגבר, זה ההולך לקרוא בשם ה' או זה הפונה לעבודה זרה. יעקב נולד כשהוא אוחז בעקב עשיו ומלמד על המאמץ לגבור על עשיו האדמוני.

כשבגרו, בוחר כל אחד מהאחים עיסוק על פי אופיו. ציד חיות בערמומיות או ישרות ותמימות באוהלה של תורה.

באותו היום בו קנה יעקב את הבכורה הוא מבשל נזיד לנחם את אביו על מות אברהם. יעקב מקושר לאבותיו וחושב על עתידו והמשכו של העם הישראלי העתיד לצאת מאברהם, לכן הוא מבקש לרכוש את הבכורה בתשלום ואף משביע את עשיו על כך.

עשיו העיף, שבאותו היום על פי חז"ל עסק ברציחה, בז לבכורה המבטאת את חיי הנצח ומתעניין בחיי הרגע.

השונות בין האחים מלמדת על שונות בין העמים שיוצאים מהם לדורות.

עם ישראל, בניו של ישראל אבינו שונים במהותם מהעם האדומי. שונות זו מחדדת את ייחודו של עם ה' ומציבה בפניו אתגר נצחי לשמור על ייחודו, להוסיף אור וטוב בעולם ולקרוא בשם ה'.

את ייחודנו כצט ה'
מפליטים

הקהל למען ציון

שונות בין אחים –
שונות בין צאצאים

מסופר על מלך ערב שהיה יושב תדיר עם רב היהודים במדינתו.
יום אחד כשישבו לדבר שאל המלך את הרב: "נאמר בתורה שלכם: 'ויבא עשיו מן השדה והוא עיף'".
ואומרים חכמי היהודים "חמש עבירות עבר באותו היום", ואילו אצל דוד שהרג את אוריה כתוב: "כל האומר
דוד חטא אינו אלא טועה" (שבת נ"ו ע"א). האין זה משוא פנים של החכמים?!"
חיכה הרב לשעת הכושר על מנת להשיב למלך על שאלתו. הגיע זמן הארוחה, שניהם יצאו ליטול ידיהם,
וכשהגיע תורו של המלך ליטול ידיים לסעודה, ניצל הרב את ההזדמנות ו"העלים" למלך את הטבעת.
לאחר שראה המלך שטבעתו נגנבה אמר לשומרים להלקות את העבד הכושי שנטל לו ידיים...
הרב חייך. לאחר שהוציאו את כל האנשים אמר הרב למלך: "למה חשדת בו ולא בי?!"
השיב המלך בפליאה: "היאך אוכל?! והלא אתה רב צדיק - לא תעשה דבר כזה... אבל הוא רשע מרושע!!!"
לתשובה זו בדיוק חיכה הרב ואמר למלך: "כן היא התשובה. דוד היה צדיק ולכן לא חשדוהו שעשה עוון, ואילו
עשיו רשע ובוודאי שאם אמר שיהרוג את יעקב כנראה יכול הוא ומסוגל לעוד הרבה עבירות אחרות..." ותוך
כדי דיבור הושיט למלך את טבעתו.

מה חסר? השלימו לפי הפסוקים.

- "ואלה _____ יצחק בן אברהם" (כ"ה, י"ט)
- "ויהי יצחק בן _____ בקחתו את _____" (כ"ה, כ')
- "ויאמר לה ה': שני _____ בבטן, ושני _____ ממעי: יפרדו" (כ"ה, כ"ג)
- "ויהי עשו איש _____ איש שדה, ויעקב איש תם _____" (כ"ה, כ"ז).
- "ויזרע יצחק וימצא בשנה ההיא _____" (כ"ו, י"ב).
- "הקול _____, והידיים _____" (כ"ז, כ"ב).

חידות וחידודים /
הראל זילברנגל,
"מורשת מנחם"
גבעת שמואל

בלשון הפרשה

כתבו את המשפטים הבאים בלשון הפרשה

א. עשו לעג לכל עניין הבכורה (כ"ה, ל"ד)

ב. הבאר נקראת רחובות לאור ההתרחבות וההתרבות (כ"ו, כ"ב)

ג. ה' ייתן לך ויברך אותך מכל טוב שיש בארץ (כ"ז, כ"ח)

את ייחודנו כעם ה'
מהפכית

הקהל למען ציון

שונות בין אחים -
שונות בין צאצאים

מה נכון?

כתבו נכון / לא נכון לגבי המשפטים הבאים

- א. יצחק היה בן 40 בעת חתונתו - _____
- ב. יצחק היה בן 80 כשנולדו עשו ויעקב - _____
- ג. יצחק אהב יותר את יעקב, ורבקה את עשו - _____
- ד. בימי הרעב יצחק התגורר בארץ פלישתים - _____
- ה. יצחק הלך והתעשר - _____
- ו. רועי יצחק רבו עם רועי גרר על באר אחת - _____
- ז. בסוף הפרשה מסופר שיעקב בורח לפדן ארם מפני עשו אחיו - _____

מידה בפרשה - מידת השלום והענווה

יצחק אוחז בדרכי אביו ואינו נמנע מלהוכיח את מלך פלישתים על היחס הלא הוגן כלפיו. יתירה מזו, כאשר מגיע אבימלך להתפייס איתו הוא לא דוחה אותו אלא מקבלו בסבר פנים יפות. בעלי המדרש משבחים ומציינים כאן את התנהגותו של יצחק ואומרים: 'גדולה ענוה שבה נשתבח יצחק אבינו'. כך דרך הצדיקים להתפייס בנקל ולהימצא למי שמבקש שלום.

מה הקשר?

מתחו קו בין שתי מילים
הקשורות האחת לשנייה.

שערים	טל
מלך פלישתים	משמני
ונזיד עדשים	אבימלך
השמיים	קול
שבע	איש
שדה	יושב
הארץ	לחם
יעקב	באר
אוהלים	מאה

המצווה בפרשה - כיבוד הורים

מעניין לקרוא וללמוד על היחס המכובד שהעניק עשיו לאביו יצחק. כבר בתחילת הפרשה אנו קוראים על הקשר המיוחד שנוצר ונרקם בין יצחק לעשיו, כפי שמעיד הכתוב: "ויאהב יצחק את עשיו, כי ציד בפיו". אחד מגדולי חכמי המשנה, רבן שמעון בן גמליאל, מפליג בכבוד הגדול שכיבד עשיו את אביו יצחק, וכך דרש: "כל ימי הייתי משמש את אבא, ולא שימשתי אותו אחד ממאה ששימש עשו את אביו". מדהים.

שאלת אתגר:

כמה שנים ישב יצחק בארץ ישראל?
כמה שנים ישב אברהם בארץ? כמה שנים ישב יעקב? מי זכה מבין האבות להיות הכי הרבה זמן על אדמת ארץ ישראל הקדושה?